

VLASTISLAV HÄUFLER

JAROMÍR KORČÁK SEDMDESÁTILETÝ

Přehlédnout a zvážit dosavadní životní dílo předního československého geografa, tč. předsedy Čs. společnosti zeměpisné, jak se k tomu výročí jeho narození nabízí, je úkol těžký. Vědecké dílo Korčákovo obsahuje tematiku velmi rozsáhlou, překračující hranice geografie; charakterizovat je a vystihnout hlavní rysy, tomu brání i omezený rozsah tohoto článku.

Jaromír Korčák se narodil v rodině venkovského učitele 12. července 1895 v malé obci Vražné na úpatí Dražanské vrchoviny. V nedalekém městečku Jevíčku (na Malé Hané) vystudoval střední školu a po maturitě r. 1914 odešel na Karlovu universitu do Prahy, kde si zapsal zeměpis a přírodopis. Tato kombinace pro studium k učitelství na středních školách byla tehdy novinkou, geografie se tradičně spojovala s historií. Již příští rok je vysokoškolskému studiu Korčákovu konec, musí do války, ze které se vrací až

r. 1919. Potom pokračuje ve studiu a přitom ještě stačí absolvovat i universitní kursy pro službu diplomatickou a konzulární (státní zkouška r. 1920). Na základě disertační práce „Moravskoslezská hranice“ a rigoros z geografie s klimatologií a z antropologie dosáhá r. 1922 doktorátu přírodních věd. Na Karlově universitě byl žákem Dvorského, Daneše a jiných geografů a též vynikajících přírodovědců, historiků i filosofů. V r. 1923 dovršil svá studia půlročním pobytem u prof. Cviijiće v Bělehradě, kam ho doporučil prof. Dvorský.

Po návratu do Prahy, připraven dokonale studiem a přitom již i s velkými životními zkušenostmi, nastoupil ve Státním úřadě statistickém. Stal se referentem pro populační statistiku. V té době a i ještě později byl počet vědecky pracujících geografů mimo vysoké školy mizivý. Ale v SÚS našel Korčák vhodné prostředí, zejména zásluhou vynikajícího demografa A. Boháče, kterého musíme také počítat k jeho učitelům. Mladý Korčák si musel ovšem dále rozšiřovat své vzdělání o demografii a matematickou statistiku. Ale při své pověstné pílí nejenom zvládl své

úkoly a postupoval v úřední kariéře, ale našel si i dosti času k řešení takových geografických problémů, které se bezprostředně nevztahovaly k jeho práci a funkci v SÚS.

První větší geografický spis věnoval vylidňování jižních Čech (4). Představuje skvělé spojení fyzicko-geografického a ekonomicko-geografického přístupu k vystižení jevu geografického a demografického, který již dříve přitahoval pozornost jiných. Bez studia této práce Korčákovy a dalších z pozdějších let (6, 73, 81, 88) neobejde se nikdo, kdo se chce zabývat změnami v geografickém rozložení obyvatelstvu. Měl to být spisek příležitostný (pro výstavu v Pelhřimově), rozsahem a grafickým doprovodem tomu odpovídá; podává však výbornou charakteristiku geografických i jiných příčin a demografických následků „otázky jihočeské“.

V některých obdobích, během více než 20 let, kdy pracoval v SÚS, kde se stal r. 1931 vrchním ministerským komisařem a r. 1937 zástupcem přednosty populačního odboru, věnoval se Korčák více problémům demografickým než geografickým v užším slova smyslu. Vydal řadu vynikajících prací, které ocenili více odborníci jiných disciplín než geografové. V té době v hlavním středisku geografické vědy, na Karlově universitě, převažovala ve vědecké i pedagogické práci tematika fyzicko-geografická a kartografická. Ekonomická geografie po onemocnění Dvorského stagnovala, ovšem mimo geografii obyvatelstva a sídel. Ale v tehdejší Státní úřadě statistickém se ekonomické geografii přálo. Demografické práce Korčákovy z té doby nejen charakterizují statisticky bezprostředně zjišťované jevy, ale také z širšího hlediska odhalují jejich příčiny a označují jejich následky. Ve vědeckém komentáři k výsledkům sčítání lidu r. 1930, které pomáhal organizovat, poukázal Korčák novým způsobem na stárnutí národa. Je autorem dosud nejdůkladnější vědecké práce o bytovém fondu československých měst (5). Který geograf nám zpracuje podobné materiál z r. 1961? A proč není v ÚKLKS — dnešním nástupci SÚS, podobné úrodné prostředí vědecké jako kdysi?

V r. 1931 vyšla Korčáková studie o teorii národnosti (7), neveliká rozsahem, ale významem. Vzpomínám jí z více důvodů, například proto, abych upozornil na to, že Korčák je vedle B. Šalamona druhým naším geografem, který již před několika desítkami let pochopil význam kvantitativních metod v geografii, rozvíjel je a tak předešel svou dobu. Byl k tomu zřejmě přiveden svou činností v populační statistice, ale v podstatě ovlivnily Korčáka stejně jako Šalamona myšlenky V. Lásky, matematika a geofyzika, který celkem pozitivně zasáhl do vývoje naší geografie. Pomocí biometrie Korčák převedl do skutečného života Láskovy převážně abstraktní názory. Použití variační statistiky váže na vymezení geografických jednotek a myšlenky Láskovy obohacuje i jinak. Tím, že populační soubor vymezuje geograficky a nikoli pouze z hlediska homogenity, dospívá k novému názoru na význam tzv. normálního rozložení ve světě vnější reality. Kvantitativně stanovený protiklad principu geografické rozmanitosti a druhové stejnosti má zásadní teoretický význam (28, 30, 36). Korčák byl první, kdo také ukázal na geografický základ teorie L. Bortkeviče o pravidelnosti řídkých událostí. Že geografické cítění dominuje i při jeho mnohostranném vzdělání, dokazuje i ta skutečnost, že toto své pojetí statistického rozboru vyzkoušel i na materiálu fyzicko-geografickém (54). Naši fyzikální geografové s Korčákem jeho názory sdíleli málo, ač je známo, že v zahraničí se kvantitativní metody ve fyzické geografii silně uplatňují.

Metodické a metodologické přínosy z Korčákovy vědecké práce, ještě více než v samotné populační vědě a ekonomické geografii v užším slova smyslu, byly vždy uznávány ve vědě o národě. Ta jej upoutala snad zásluhou učitele Dvor-

ského, nebo v důsledku kombinace jeho studií, ač nevylučují, že Korčák tíhl k takové tematice pod vlivem dojmů z mládí, stráveného na národnostním pomezí. Narodil se přece v sousedství výbojného národnostního ostrova Svitavského. Národ nepojal převážně idealisticky, jak bylo tehdy obvyklé, zdůraznil národotvornou funkci geografického prostředí a zčásti i výroby. Tak se z našich geografů a etnografů nejvíce přiblížil marxistickému pojetí této otázky. Používáje výsledků archeologie a historie, antropologie a populační vědy, geografie a ekonomie, vytvořil vlastní teorii, zdůrazňující zejména dlouhou předhistorickou genezi našeho národa a význam národního území, zejména jeho částí metropolitních, od prvního osídlení již potom nikdy nevytlučených. Čerpal hodně z L. Niederleho (1900), jehož teorie superpozicí nezaslouženě zapadla, demograficko-geografické řešení je však jeho vlastní, teorii obohatil originální konstrukcí variační řady o počtu předků usedlých na daném území. Jako všechny nové názory, také tyto Korčákovy byly z více stran kritizovány, ale nemohl mu být upřeno správné zdůraznění hlediska geografického a správné překonání jednostranného pojetí jiných badatelů.

Od prací této tematiky vede přímá spoj ke Korčákovým pracím politicko-geografickým. Byl k nim dobře připraven svými studii a inspirován svými učiteli, zejména Dvorským, od něhož se však příznivě odlišil politickým přesvědčením socialistickým. Jako československý vlastenec nemohl jinak, než v letech třicátých hájit celistvost našeho buržoasního státu, přitom ve střední Evropě jediného skutečně demokratického, třeba i geopolitickou terminologií, jakou proti ČSR používala reakční geografie a politika německá a maďarská. Po několika pracích, vydaných u nás i v zahraničí (8, 9, 10, 23, 25), vycházejí r. 1938 jako vrchol této složky Korčákovy vědecké činnosti Geopolitické základy Československa. Tato kniha, přinášející ovšem vlastní autorovy koncepce, představuje pokračování starších prací Dvorského na jiné a vyšší platformě. Korčák přisuzuje větší význam populační a hospodářské diferenciaci při klasifikaci národů a jejich států, kdežto v evropské geografii se do té doby zdůrazňovala prostá morfologie povrchu. Tak byl Korčákem oslaben vliv reakčních teorií F. Ratzela, rozváděných jeho nástupci. Krátce po vydání dochází k Mnichovu, ale přece ta knížka autora tehdy proslavila, jak svědčí i zařazení do oficiální sbírky „Československé biografie“, v níž např. ze členů přírodovědecké fakulty UK jsou pouze R. Kettner a S. Prát. Za okupace byl ovšem celý náklad zabaven.

Současně když se začal významněji uplatňovat politicko-geografickými pracemi, vyvolanými mezinárodně politickou situací Československa, věnoval se Korčák v geografii také problematice vnitřního členění (11, 17, 21, 27, 50) státu. Dnes až skoro módní ekonomicko-geografická rajonizace má vlastně u nás svého zakladatele v něm. Jeho několiké návrhy krajského dělení nenašly přízeň a pochopení ani u geografů. Nebyly míněny jako teoretické a od praxe održené, jak se někdo domnívá, ale měly sloužit statistice i administrativě. Korčák v nich dále rozvádí jím obohacené myšlenky Dědinovy (koncentrace pánevní a sídelní). Tyto studie snesly prověrku času. A 10 krajů (provincií), navrhovaných v první verzi Korčákově (16), vnucuje dnešnímu čtenáři srovnání s 10 kraji, vymezenými čtvrtstoletí později, ovšemže za zcela jiných poměrů.

Druhá světová válka představuje ve vývoji celé naší geografie mezeru; pouze ve šťastnější Bratislavě mohl Hromádka vychovat mnoho nadějných geografů pro Slovensko a vydat pro ně učebnice. Jestliže Korčáka nedokázala universita za neblahých osobních poměrů třicátých let přivolat do centra tehdejší vědecké práce geografické, musel se nyní snažit sám, aby byl nenápadný. Podařilo se to a mohl

aspoň pečovat o děti svého statečného bratra, který byl i s manželkou okupanty odvléčen do koncentračního tábora.

Po válce byl Korčák jmenován v SÚS přednostou odboru pro statistiku měny obyvatelstva a zdravotnictví, r. 1946 (s platností od r. 1942) vrchním odborovým radou. Teprve v této době se stává, již jako zralý vědec, také vysokoškolským učitelem. V r. 1945 byl pověřen konáním přednášek na Vysoké škole obchodní, kde kdysi přednášeli V. Dvorský a F. Štůla. V r. 1946 byl potom jmenován profesorem Vysoké školy politické a sociální. Ze své nové pedagogické povinnosti napsal příručku o základech populační vědy (43), vynikající hloubkou pojetí hlavních problémů a bohatstvím srovnávacího materiálu. Od r. 1945 udržoval těsný styk s Geografickým ústavem KU a universitou vůbec, ovšem více prostřednictvím demografie než geografie. Na Karlovu universitu, ze které odešel r. 1922 jako její žák, se vlastně vrátil r. 1948, kdy se tu habilitoval spisem o vzestupu plodnosti v českých zemích (48). Je to největší a nejlepší práce, jaká byla o tomto tématu vydána, a vysoce ji ocenili demografové i lékaři, statistici i geografové. Je tu postavena a obhájena téze, že tehdejší vzestup plodnosti je především podmíněn nízkou úrovní z doby hospodářské krize a rozdílem mezi vývojem sňatečnosti a porodnosti. Dále, že natalitní deficit z první světové války byl do značné míry vyrovnán, omezování plodnosti se týká jen vyšších stupňů reprodukčního věku, že v omezování plodnosti se dříve uplatňovaly rozdíly etnické více než rozdíly mezi městy a venkovem. Po stránce metodické vyniká Korčákovův habilitační spis tím, že pečlivě vymezuje pozorované soubory, zejména pro výpočet poměrných čísel genetických, a že obsahuje nové způsoby měření demografických znaků.

V r. 1951, když Geografický ústav KU opustili profesori J. Král a V. J. Novák, byl sem na žádost fakulty přeložen prof. J. Korčák. Stalo se tak poněkud opožděně, nicméně ještě včas v tom smyslu, že se mohl účastnit výchovy mladé generace geografické. Projevilo se to ihned vzrůstem náročnosti ve studiu. V podstatě můžeme říci, že Korčákových žáků není mnoho a že přitahoval jako učitel pouze nadprůměrné z nich. A všem je příkladem svou pílí, přesností a pořádkem, láskou ke geografii a vědecké i pedagogické práci vůbec. Když toho bylo po válce potřeba, ačkoli již měl tak vynikající výsledky z jiných odvětví geografie i příbuzných věd, nově zvládl geografii průmyslu, kterou dříve u nás skoro nikdo nepěstoval. Musel přitom rozšiřovat své znalosti opět za hranice geografie, z pomocných věd o technologii a ekonomii.

Na Vysoké škole politické a sociální, resp. na Vysoké škole ekonomické, v které byla přebudována, neměl Korčák prostředí, podporující jeho tvůrčí vědeckou práci. Našel je až zase na Karlově universitě, třebaže tu měl i mnoho povinností administrativních, spojených s funkcí vedoucího velké katedry. Možností plně využil. Vypracoval — pro populační mapu mezinárodní komise IGU — novou metodu pro kartografické znázorňování měst, při níž teprve se mohou maximální hodnoty uplatnit svou plnou vahou. V jeho pojetí umožňuje hustota zalidnění třídit města z hlediska normality, což dosud možné nebylo (66, 69, 77). Do geografie obyvatelstva zavedl metodu vertikálního znázornění, doplňující horizontální obraz. Upozornil na širší teoretický význam takového dasymetrického profilu, neboť je v podstatě geografickým použitím cartesiánské soustavy souřadnic, v níž vodorovná osa není rozlišena v posloupnosti časové, ale geografické (68).

Korčákova 20letá činnost jako vysokoškolského učitele jej nutí k tvorbě učebnic. Vedle regionálně geografických spisů (49, 52, 53, 56, 57) a vzpomenuťe již práce z r. 1946 (43) jsou to základní příručky z všeobecné geografie obyvatelstva i demografie (62, 88) a především obsáhlejší kapitoly z geografie obyvatelstva,

geografie průmyslu a jiné partie v Zeměpisu Československa (79), který vydal s dvěma dalšími spolupracovníky ze stejného pracoviště. Vedle soustavného přehledu vývoje obyvatelstva od nejstarších dob obsahuje příslušná partie zhodnocení nového osídlení pohraničí a rozbor poměrů nejnovějších vůbec. Dosud nebyla geografie obyvatelstva Československa zpracována v takové šíři a hloubce. O geografii průmyslu, jak všeobecně, tak Československa, je pak známo, že to byla a zčásti dosud je nejméně pěstovaná disciplína geografická. Korčákovy partie o průmyslu v Zeměpisu Československa a jeho přednášky ze všeobecné geografie průmyslu na Karlově universitě jsou proto o to cennější a představují činnost průkopnickou. V citované učebnici je Korčák autorem i stati úvodní a kapitoly o zahraničně ekonomických vztazích. Připomínám, že byla velmi příznivě přijata v odborném tisku našem a zahraničním.

Věnoval jsem výše pozornost především Korčákově činnosti vědecké, a to jejímu hlavnímu projevu, která má formu publikační. Nemá to znamenat, že bych podcenil činnost jinou, směřující k témuž cíli, tj. prospěchu a pokroku československé geografie. Ostatně ani původní práce vědecká v užším slova smyslu není zdaleka vyčerpána publikacemi — u Korčáka to platí ještě více než u jiných. Konečně prolíná se s prací pedagogickou někdy až neoddělitelně. Na Karlově universitě zavedl přednášky geografie obyvatelstva, demografie, všeobecné geografie průmyslu i jiné, ale tyto jsou hlavní; byly převzaty i jinými vysokými školami. Jako každý vysokoškolský profesor, také Korčák má stejnou a velikou výhodu před vědeckými badateli na jiných pracovištích, že totiž šíří své vědecké názory také svými studenty. Je první náš školitel z oborů ekonomické a regionální geografie a vychoval řadu aspirantů, v tom i zahraničních. Předsedá i komisi pro obhajoby kandidátských disertačních prací na Karlově universitě. V oborech ekonomické geografie a geografické kartografie je to dosud jediné forum pro získání titulu kandidáta geografických věd. Často rovnocennou složkou s vědeckou činností publikační je Korčákova činnost recenzní, posudková a expertizní. Zejména v posledních pěti letech, kdy je vlastně jediným řádným profesorem ekonomické a regionální geografie u nás, soustřeďuje se na jeho pracovním stole enormní množství práce tohoto druhu. Může ji vykonávat jen za cenu omezení časových možností pro vědeckou a pedagogickou práci jinou. Korčákovy posudky představují výsledek vždy velké a zodpovědné práce a jsou charakteristické zejména ve svých vysokých požadavcích vědeckých, ale i formálních. Kritik je Korčák opravdu přísný. Nechci však říci, že je kritikem za každou cenu. Ostatně byl to právě Korčák, který vystoupil proti „kritikům“ díla a osobnosti V. Dvorského, J. Hromádky a J. Moschelesové, aby správně zhodnotil, to znamená vysoko ocenil jejich vůdčí a zakladatelskou úlohu v československé ekonomické geografii. Krátce nato začal být podobný názor uznáván všeobecně. V případě V. Dvorského po jeho jmenování akademikem hlásili se do řad jeho žáků a přátel i ti, kteří jimi nebyli. Podobně jako kritizujeme jiné, byl ovšem i sám Korčák v minulosti vícekrát kritizován. Ale to objevujeme při zamyšlení nad dílem každého opravdového vědce.

Korčák je nyní — a již dlouho — v několikanásobné funkci redaktora. Tak např. vede oddíl Obyvatelstvo v Národním atlase ČSSR, který je již v tisku, pokud jde o mapy a v podstatě ukončen i v části textové. Je členem redakční rady Sborníku ČSZ, dosud jediného vědeckého časopisu české geografie, a dlouhou dobu také členem redakční rady populárně zeměpisného časopisu Lidé a země. Všem našim geografům je dobře znám jako předseda Čs. společnosti zeměpisné při ČSAV (v druhém funkčním období), geografům zahraničním pak též jako

předseda Národního komitétu geografického, který zastupuje Československo v Mezinárodní geografické unii (IGU). Korčák se aktivně účastnil takřka všech sjezdů československých geografů a posledních třech kongresů mezinárodních (Rio de Janeiro, Stockholm, Londýn), takřka všech u nás konaných symposií ekonomicko-geografických i příbuzné tematiky a několika konferencí nebo symposií v zahraničí. Jak již z předcházejícího vyplývá, byl v cizině mnohokrát a několik jeho cest jej vedlo i mimo Evropu.

Korčákovi žáci a přátelé jsou šťastni, že se sedmdesátin dožívá za dobrého zdravotního stavu a při velmi aktivní činnosti badatelské, pedagogické i organizační. Už z toho důvodu se od autora těchto řádek nemůže očekávat souhrnné hodnocení díla dosud neukončeného a celkové úlohy jubilantovy v československé geografii. Korčák nyní dokončuje své práce na geografii obyvatelstva a geografii průmyslu ČSSR (pro druhé vydání Zeměpisu Československa) a pokračuje v přípravě velké učebnice všeobecné geografie obyvatelstva (v plánu NČSAV na r. 1967). Doufáme, že také nenechá nevyužito množství svého materiálu k všeobecné geografii průmyslu.

Závěrem bych chtěl shrnout hlavní rysy jubilantovy čtyřicetileté práce. To základní, co jeho život a dílo propustuje jako červená nit a sjednocuje v uzavřený celek, je vytrvalé úsilí o rozvoj geografie v duchu metodologických zákonů materialistických a dialektických. S tím souvisí i důsledná snaha čelit dalšímu odcizování fyzické a ekonomické geografie, upřílišnění specializací i scholastickému vymezení nepřekročitelných hranic geografie vůči sousedním disciplínám a snaha podporovat rozvoj kvantitativních metod v geografii.

Seznam hlavních prací prof. dr. J. Korčáka

1. Tunis. Ottův obchodní slovník, díl II, str. 1534–1536, J. Otto a spol., Praha 1923.
2. Turecko. Ottův obchodní slovník, díl II, str. 1536–1547. J. Otto a spol., Praha 1923.
3. Bosna a Hercegovina. Slovník národohospodářský, sociální a politický, díl I, str. 285–286, O. Janáček, Praha 1926.
4. Vylidňování jižních Čech. 98 str., Spolek péče o blaho venkova, Praha 1929.
5. Bytové poměry ve větších městech republiky Československé. 191 str., zvl. otisk, Čs. statistika 40, Praha 1929.
6. Zhoršení depopulace jihočeské. Statistický obzor 12, 1–2: 64–67, Praha 1931.
7. Příspěvek k teorii národnosti. Sociální problémy 1: 167–189, 2: 142–145, Praha 1931 a 1932.
8. Justice for Hungary. Česká mysl 28, 1: 28–37, Praha 1932.
9. Etnický vývoj čs. Potisí. Národnostní obzor 3, 3: 209–217, Praha 1933.
10. Východní hranice Slovenska. Sborník II. sjezdu čs. geografů, str. 158–160, Zeměpisné práce (J. Král), Bratislava 1933.
11. Regionální členění Československa. Sborník II. sjezdu čs. geografů, str. 161–163, Zeměpisné práce (J. Král), Bratislava 1933.
12. Populační statistika. Slovník národohospodářský, sociální a politický, díl III, str. 244–245, O. Janáček, Praha 1933.
13. Sčítání lidu. Slovník národohospodářský, sociální a politický, díl III, str. 395, O. Janáček, Praha 1933.
14. Etnické rozdíly ve vitalitě našeho obyvatelstva. Národnostní obzor 1: 202–204, Praha 1934.
15. Druhé sčítání lidu v Československu. Zvl. otisk Čs. statistiky 98, 55 str., Praha 1934.
16. Přírodní prostředí Československa po stránce kvantitativní. Statistická ročenka ČSR 1934, str. 1–9, Stát. úřad statistický, Praha 1934.
17. Regionální členění Československa. Statistický obzor 15: 416–434, Praha 1934.
18. První výsledky naší nové nemocniční statistiky. Statistický obzor 15: 70–77, Praha 1934.
19. K filosofické diskusi o pojmu národa. Národnostní obzor 5, 4: 257–264, Praha 1935.

20. Národnostní a konfesijní rozvrstvení statistiky povolání v Československu. Zvl. otisk Čs. statistiky 116, 72 stran, Praha 1935.
21. Výsledek II. ankety o regionálním členění Československa uspořádané Státním úřadem statistickým. Sborník III. sjezdu čs. geografů v Plzni 1935, str. 108—111, Geografický ústav KU, Praha 1936.
22. Regionální typ v pojetí statistickém. Sborník III. sjezdu čs. geografů v Plzni 1935, str. 111 až 112, Geografický ústav KU, Praha 1936.
23. The geopolitical Foundations of Czechoslovakia. World peace and Czechoslovakia, Maastricht, str. 20—36, London 1936.
24. Zemlja i stanovništvo. Čechoslovačka, Srpska knjiž. Zadruga 267: 53—101, Beograd 1936.
25. The incidence of suicide among the Sudetian Germans. The Slavonic and East European Review 15, 43: 143—152, London 1936.
26. Vzrůst nevýrobních povolání podle národnosti. Statistický obzor 18, 3—5: 169—180, Praha 1937.
27. Modifikace historického rozdělení krajového. Sborník IV. sjezdu s. geografů v Olomouci r. 1937, str. 103—105, nákladem ČSZ, Brno 1938.
28. Statistické rozložení a geografie. Sborník IV. sjezdu čs. geografů v Olomouci v r. 1937, str. 113—115, nákladem ČSZ, Brno 1938.
29. Geopolitické základy Československa, jeho kmenové oblasti. Str. 170, Orbis, Praha 1938.
30. Deux types fondamentaux de distribution statistique. Bulletin de l'Institut intern. de statistique 30: 1—5, Praha 1938.
31. Porodnost venkovského obyvatelstva. Statist. zpravodaj, r. 2, č. 10—12, str. 189—193, Praha 1939.
32. Slované, přehled demografický. Ottův slovník naučný nové doby, díl 5, sv. 2, str. 1354 až 1359, Novina, Praha 1939.
33. Domov našeho národa. Památník „Kde domov můj“, str. 13—18, Čin, Praha 1940.
34. Etnický profil našeho národa. 38 str., V. Petr, Praha 1940.
35. Vědecká činnost presidenta J. Auerhana. Statistický obzor 21: 167—176, Praha 1940.
36. Přírodní dualita statistického rozložení. Statistický obzor 22, 5—6: 171—222, Praha 1941.
37. Sociální rozdíly v kojenecké úmrtnosti. Statistický zpravodaj 5, 7: 359—361, Praha 1942.
38. Der Geburtenanstieg nach sozialen Gruppen. Statist. Nachrichten 7, 7: 183—185, Praha 1944.
39. Lebensindex nach sozialen Gruppen. Statist. Nachrichten 8, 4: 83—85, Praha 1945.
40. Přirozená měna obyvatelstva v době okupace. Statist. zpravodaj 8, 3: 49—51, 5: 111—113, Praha 1945.
41. Za doc. Janem Auerhanem. Sborník ČSSZ 50: 50—53, Praha 1945.
42. Skryté oslabení československé populace. Statist. zpravodaj 9, 1: 1—3, Praha 1946.
43. Památce Jana Auerhana. Statist. obzor 24, 1: 4—8, Praha 1946.
44. Základy populační vědy. Vydal spolek posluchačů vysoké školy politické a sociální v Praze, str. 99, Praha 1946.
45. Území a populace v teorii národa. Sociologie a sociální problémy z r. 1946, zvláštní výtisk, str. 1—15, Praha 1947.
46. Další zhoršení kojenecké úmrtnosti. Časopis českých lékařů 10: 301, Praha 1947.
47. Stagnace československé úmrtnosti. Věstník československých lékařů 59, 19: 397—399, Praha 1947.
48. Současný vzestup plodnosti v českých zemích. Statist. obzor 27, 2 a 3: 121—170 a 279—315, Praha 1947.
49. Politický zeměpis, část všeobecná. Učební texty pro vysokou školu hospodářských a politických věd, 61 str., Praha 1948.
50. Krajské zřízení a výstavba chudých krajů. Statistický zpravodaj 1: 4—5, Praha 1949.
51. Demografie sociálních tříd. Učební texty pro vysokou školu hospodářských a politických věd, 44 stran, Praha 1949.
52. Politický a hospodářský zeměpis lidových demokracií II. Učební texty pro vysokou školu hospodářských a politických věd, 51 stran, Praha 1950.
53. Hospodářský a politický zeměpis Britského imperia a Francouzské unie. Učební texty pro vysokou školu hospodářských a politických věd, 137 stran, Praha 1950.

54. Statistická struktura vodních toků. Statist. obzor 30, 1—2: 57—63, Praha 1950.
55. Vědecké dílo Ant. Boháče. Zprávy anthropologické společnosti 3, 6: 81—83, Brno 1950.
56. Politický a hospodářský zeměpis Asie. Učební texty pro vysokou školu hospodářských a politických věd, 40 stran, Praha 1951.
57. Úvod do hospodářského zeměpisu. Učební texty pro vysokou školu hospodářských a politických věd, 50 stran, Praha 1951.
58. Zakladatel naší demografie. Sborník ČSSZ 57, 1: 10—18, Praha 1952.
59. Národnostní přehled SSSR. Malý politický atlas světa. Vydal Státní zeměměřičský a kartografický ústav, str. 32, Praha 1952.
60. Demografická základna výstavby Ostravska. ÚNV, Ostrava 1952.
61. K sedmdesátinám akademika V. Dvorského. Sborník ČSSZ 58, 1: 6—13, Praha 1953.
62. Cvičení v demografii. Učební texty Karlovy university, 114 str., Praha 1954.
63. Regionální zeměpis. Příloha Sborníku ČSSZ 59: 39—47, Praha 1954.
64. Nejlidnatější stát. Lidé a země 3, 1: 2—7, Praha 1954.
65. Deset let československé hospodářské geografie. Sborník ČSSZ 60, 3: 180—186, Praha 1955.
66. Velikost měst v zeměpisném srovnání. Sborník ČSSZ 60, 4: 252—263, Praha 1955.
67. Příspěvek k metodice takzvaných dynamických map. Kartografický přehled 10, 3: 116—118, Praha 1956.
68. Dasymetrický profil. Geografický časopis 8: 244—248, Bratislava 1956.
69. La comparaison géographique des grandes villes. Sonderdruck aus der Lautensach-Festschrift, Stuttgarter Geographische Studien 69: 104—106, Stuttgart 1957.
70. Hospodářská geografie na XVIII. kongresu MGU. Zeměpis ve škole 4, 3: 111—116, Praha 1957.
71. Sedmdesátiny akademika Dvorského. Lidé a země 6, 7: 330—331, Praha 1957.
72. Vývoj metod regionálního členění ČSR. Sborník I. vědecké konference hospodářské geografie. Hospodářsko-geografické členění Československé republiky, str. 18—31, NČSAV, Praha 1958.
73. Vnitřní migrace v Československu. Sborník v čest na akademik A. S. Beškov, Izdaniye na B'lgarskata akademija na naukite, Sofija 1959.
74. Takzvané komplexní kartogramy. Geografický časopis 12, 2: 115—116, Bratislava 1960.
75. Změny v zalidnění ČSR od r. 1945. Lidé a země 9, 5: 211—216, Praha 1960.
76. Sociální funkce zeměpisu (odpověď na anketu). Dějepis a zeměpis ve škole 2, 4: 120—121, Praha 1960.
77. Extreme values in the world population map. Sborník ČSSZ 65, 3: 234—240, Praha 1960.
78. Economic geography in Czechoslovakia. Sborník ČSSZ 65, 3: 246—252, Praha 1960.
79. Zeměpis Československa — společně s V. Häuflerem a V. Králem. Kapitoly: 1. Poloha a hranice, str. 12—19, 9. Obyvatelstvo, str. 222—254, 10. Celková charakteristika čs. hospodářství, str. 255—270, 11. Průmysl, str. 271—325, 14. Mezinárodní hospodářské vztahy, str. 389—404, NČSAV, 667 stran, Praha 1960.
80. Jubilejní sčítání lidu. Lidé a země 10, 4: 145—146, Praha 1961.
81. Imigracionnaja baza češskich gorodov. Problems of Economic Region. Geographical Studies 27, str. 233—242, Warszawa 1961.
82. Mezinárodní zeměpisný kongres ve Stockholmu. Sborník ČSSZ 66: 152—157, Praha 1961.
83. Stěhování obyvatelstva do hlavních měst Východočeského kraje. Sborník Východní Čechy, str. 291—302, nakladat. KNV v Havlíčkově Brodě, 1961.
84. Kolik bude na Zemi obyvatel koncem 20. století? Ročenka „Dvacáté století“, str. 233—244, Praha 1961.
85. Památce Zdeňka Nejedlého. Sborník ČSSZ 67, 2: 97—98, Praha 1962.
86. Geografický medián. Sborník ČSSZ 67, 3: 143—150, Praha 1962.
87. Současný stav československé geografie — část: Hospodářská geografie. Sborník ČSSZ 68, 1: 6—7, Praha 1963.
88. Úvod do všeobecné geografie obyvatelstva. Učební texty vysokých škol, 152 stran, Praha 1963.
89. Ekonomicko-geografické problémy Brazílie. Informační bulletin, Ústav pro mezinárodní politiku a ekonomii, str. 157—163, Praha 1963.
90. K definici demografie. Demografie 5, 3: str. 276—277, Praha 1963.

91. Zeměpis — přehlížená složka všeobecného vzdělání. Dějepis a zeměpis ve škole 7: 57, Praha 1964.
92. Ontological Value of Geography. Supplement for the XXth International Geographical Congress — zvl. vydání Sborníku ČSSZ, Praha 1964.
93. Population Structur in Cartographie Representation (abstrakt z referátu na XX. kongresu IGU). Abstracts of Papers 20th Congress International of Geography, str. 285—286, London 1964.

V ý b ě r z r e c e n z í a r e f e r á t ů J. K o r č á k a

- a) Pelc H.: Zdravotní stav obyvatelstva Československé republiky v jejím prvním desetiletí. Statistický věstník 11: 716—717, Praha 1930.
- b) Húsek J.: Národnostní hranice mezi zemí Moravskoslezskou a Slovenskem. Národnostní obzor 2: 68—69, Praha 1931.
- c) Petrov A.: Příspěvky k historické demografii Slovenska v XVIII.—XIX. století. Statistický obzor 13: 268—269, Praha 1932.
- d) Kulischer A. E.: Kriegs- und Wanderzüge, Weldgeschichte als Völkerbewegung. Sociální problémy 2: 461—464, Praha 1932.
- e) Pohl J.: Vylidňování venkova v Čechách v období 1850—1930. Statistický obzor 14: 258 až 261, Praha 1933.
- f) Hromádka J.: Zemepis Oravy. Statistický obzor 16: 385—387, Praha 1935.
- g) Šašek J.: Les migrations de la population intéressant le territoire de la Tchécoslovaquie actuelle. Statistický obzor 16: 236—237, Praha 1935.
- h) Schreitter-Schwarzenfeld K.: Die Sudetendeutschen in ihrer gesellschaftlichen Schichtung. Národní obzor 6: 76—77, Praha 1935.
- ch) Atlas republiky Československé. Statistický obzor 17: 133—138, Praha 1936.
- i) Boháč A.: Obyvatelstvo v Československé republice. Statistický obzor 19: 606—609, Praha 1938.
- j) Winkler W.: Die Tschechoslowakei im Spiegel der Statistik. Národní obzor 9: 62—65, Praha 1938.
- k) Malý politický atlas světa. Sborník ČSSZ 57, 4: 156—157, Praha 1952.
- l) K šedesátinám Karla Malíka. Sborník ČSSZ 58, 3: 121—123, Praha 1953.
- m) Häufler Vl.: Horské oblasti v Československu a jejich využití. Sborník ČSSZ 61: 65—69, Praha 1956.
- n) K úmrtí dr. Rudolfa Turčina. Sborník ČSSZ 65, 2: 151—153, Praha 1960.
- o) K osmdesátinám N. N. Baranského. Sborník ČSSZ 67, 1: 69—70, Praha 1962.
- p) Majergoiz I. M.: Českoslovackaja socialističeskaja respublika. Sborník ČSSZ 70: 89—92, Praha 1965.